

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 652 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
<i>Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
<i>Omonova Nilufar Parda qizi</i>	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
<i>Xujanova Shaxina Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
<i>Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna</i>	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna</i>	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
<i>Ramozonova Bahroy Sadriddinovna</i>	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
<i>Nuraliyeva Dilshoda Yo'lichiboy qizi</i>	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
<i>V. Sh. Raximov</i>	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
<i>Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odambov qizi</i>	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
<i>Vasila Yusupova</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
<i>B. X. Sharopov</i>	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
<i>Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li</i>	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
<i>J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi</i>	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
<i>Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li</i>	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
<i>S. A. Qarshiboyev</i>	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
<i>Suyunov Rustam Sadriddinovich</i>	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
<i>Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi</i>	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
<i>Umarov Azizbek Vaxobovich</i>	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
<i>S. S. Qulmurodova</i>	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
<i>Makhmudova Ugi'loy Bakhtiyorovna</i>	
Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review)	95
<i>Burkhonova Zarafruz Kobilovna</i>	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
<i>Bozorboyev Javlon</i>	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
<i>Jamilova Dilsuza To'iqin qizi</i>	

Elektir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li</i>	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi</i>	
Fotometrik kattaliklar	117
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi</i>	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbib, Normuminova Madina</i>	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi</i>	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
<i>Erkinova Nozima Utkir qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
<i>Ikmatullayev G'. Z.</i>	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
<i>Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida</i>	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
<i>Shokirova Mushtariy</i>	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
<i>Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li</i>	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
<i>Veronica Khatamova</i>	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
<i>Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li</i>	
Emotsional intellekt – hr menejrlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
<i>Abdukarimov Muhammadjon Muratovich</i>	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna</i>	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
<i>Saidova Parvina Mirzo kizi</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
<i>Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi</i>	
Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va refleksiv kompetentligini oshirish 205 Muradov Iloxomjon Abduxamid o'g'li	205
	Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi 209 Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li	209
	Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili 214 Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li	214
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari 218 Abdreimova Maftuna O'ktam qizi	218
	Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi 223 Bobolov Nuriddin Tojiyevich	223
	Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar 228 Isabekov Bahodir Isabek o'g'li	228
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari 233 Boydavletova Sohiba Abduganiyevna	233
	Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish 239 G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li	239
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati 243 Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi	243
	Bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari 248 Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna	248
	Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish 253 Amanova Durdona Kaxramonovna	253
	O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar 257 Esanova Hulkar Abdurayim qizi	257
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish 261 Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna	261
	Ommaviy axborot vositalarining jamiytdagi xavfsizlik hissiga ta'sirining nazariy va amaliy tahlili 266 Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna	266
	Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari 269 Ismatov Po'latjon Abdumannobovich	269
	Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati 273 Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna	273
	Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli 278 Mirzayeva Nigora Bozorovna	278
	Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish 282 Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi, Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi	282
	Ingliz tilida fe'l frazeoformalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar 285 Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna	285
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati 289 Ramazonova Munisa Hoshim qizi	289
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intelektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish 294 Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna	294
	Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi 298 S. A. Rahmonberdiyev	298
	Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari 304 Xasanova Marxabo Turayevna	304
	Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества 308 Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи	308
	Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования 315 Гульнара Ахтямовна	315

Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlar (son, shakl, o'lcham, fazoviy munosabatlar)ning psixologik-pedagogik xususiyatlari va rivojlanish bosqichlari	325
<i>Bibizaynab Otaxo'jayeva</i>	
Ertaklarni rollarga bo'lib o'qish orqali o'quvchilarda boshqaruvchanlik qobiliyatini shakllantirish	328
<i>Sobirova Fotimaxon Baxodir qizi, Narkabilova Gulnoza Po'latovna</i>	
Jadid ayollari fenomenining tarixiy va intellektual mohiyati	332
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
The Importance of Pronunciation in Language Learning	335
<i>Nazarova Gulbaxor Azimjon Qizi</i>	
Ta'lim jarayonida test texnologiyalaridan foydalanishga qo'yiladigan pedagogik talablar	340
<i>Rasulov Ulug'bek Murodulloyevich</i>	
Tibbiyot ta'limida mentor va talaba munosabatlarining tahliliy tafakkurga ta'siri	345
<i>Osbayov Muhammadjon Imaraliyevich</i>	
Oila qadriyatlari va ta'lim tizimi orqali ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.....	350
<i>Tuymurodova Donoxon Istam qizi, D. Sh. Yuldasheva</i>	
Будущее французского языка в XXI веке: глобальные тенденции, вызовы и перспективы.....	354
<i>Азамжонova Сарвиноз Шухратовна</i>	
Dars jarayonida o'yin folklori namunalaridan samarali foydalanish usullari.....	360
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Durmatova Oygul Orifjonovna</i>	
Yosh basketbolchilarni zamonaviy sport mutaxassisligiga yo'naltirishning samaradorligi.....	364
<i>Rahimov Bobirjon Abdurasulovich</i>	
Matematikani o'qitishda vizual tafakkur psixologiyasi.....	370
<i>Inomova Ozodaxon Shavkatjon qizi</i>	
O'zbek oilalarida gender tenglikning etnopsixologik xususiyatlari.....	374
<i>Yusupova Mardona Matkubulovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellekt yordamida aniq fanlarni o'qitish va talabalarning kasbiy-pedagogik kompetensiyalarini shakllantirish	378
<i>Mirzayeva Shahlo, Olmasov Elshod Elmurod o'g'li, Jabborov Muhammadali Abdumannof o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish usullari.....	382
<i>Marufova Munira Egamkulovna</i>	
Elektron ta'lim jarayonida "raqamli profilaktika"ni ommalashtirish va "axborot hurujlari"ni bartaraf etish usullari	385
<i>Qo'ng'iro'tboy Avezimbetovich Sharipov, Sirojiddinov Nuriddin Saxobiddinovich</i>	
Tibbiyot sohasida ayollar karyerasi rivojlanishining imkoniyatlari va to'siqlari.....	393
<i>Axmedova Maysara Baxromovna</i>	
Tog' echkilarda xonakilashtirish natijasida paydo bo'lgan o'zgarishlar	397
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Ashurova Dilorom Abdusamat qizi, Elmurodova Munisa Baxtiyor qizi</i>	
Kumush tovon balig'i (Carassius gibelio Bloch)ning oziqlanish xususiyatlari va suv ekotizimidagi ekologik roli	402
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Rahmonqulova Ruxshona Qudratovna, Xurramova O'g'ilshod Usmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga jalb etilgan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlashning pedagogik ahamiyati	406
<i>Akbaraliyeva Mohlaroyim Abdujalil qizi</i>	
O'smirlardagi agressiyani korreksiyalashda art-terapiya metodlarini qo'llashning psixologik jihatlari	413
<i>Jalilova S. X., A'loyeva Fazilat Alijon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda agressiyani bartaraf etishning psixologik texnologiyalari.....	416
<i>G'aybullayeva Anora Tolib qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosida o'quv jarayonini shaxsiylashtirish: nazariya va amaliyot.....	420
<i>Mirzayeva Shahlo, Ergashov Komilbek Muhiddin o'g'li, Rahmonov Og'abek</i>	
Sharq mutafakkirlarining tafakkur va aqliy taraqqiyot masalasidagi qarashlari	423
<i>Manzura Shodmonqulova</i>	
Umurtqalilarda regeneratsiya jarayonlarining molekulyar va fiziologik asoslari.....	427
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Mirzayeva Ruxsora Shukur qizi, Abdurahmonova Marjona Salim qizi</i>	
Qushlarning evolyutsiyasida uchishga moslashish jarayoni.....	432
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Nurillayeva Mavluda Abduvohid qizi, Muhammadiyeva Shaxrizoda Panji qizi</i>	
O'zbekistonning janubiy hududlarida O'rta Osiyo toshbaqasi (Testudo horsfieldii)ning bioekologik xususiyatlari va muhofazasi.....	437
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xasanova Baxtigul Asqar qizi, Jo'rayeva Sojida Abray qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Maktabgacha ta'limda ekologik madaniyatni shakllantirish: "yashil pedagogika"ning global tendensiyalari va innovatsion modellari	441
	Bo'riyeva Shahzoda Otaniyoz qizi	
	Qushlarning ekologiyasi, biosferadagi o'rni va inson hayotiga ta'siri.....	444
	Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Qalandarova Muxlisa Aimardonovna, Xamrayeva Feruza Oybekovna	
	Pedagogik amaliyot modelining transformatsiyasi: passiv kuzatishdan kasbiy jarayonga chuqur kirib borish tendensiyasi	448
	Abdrashitova E. V.	
	Ta'lim jarayonida baholashning zamonaviy yondashuvlari va uning o'quvchilar rivojlanishidagi ahamiyati ..	454
	Abduraxmonova Dilobar Shuhratbekovna	
	Yirtqichlarning ov strategiyalari: evolyutsion moslashuv, neyrofiziologik asoslar va ekologik modellashtirish	458
	Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Saidov Asadbek Qudratovich, Abdusattorov Abdulqosim Abdulxamidovich	
	Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish	464
	Ahmadjonova Shahnozaxon Yarqinovna	
	Zamonaviy ta'lim jarayonida funksional savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari hamda o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirish yo'nalishlari.....	467
	Alimova Farzona Abdukamalovna, Gubayeva Aziza Ismatillayevna	
	Muhandislik ta'limida ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy va metodologik yondashuvlar	474
	Avazov Jo'rabek Donayevich	
	Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida.....	478
	D. D. Zuparova, Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
	Geometriya fanida isbotlashga doir masalalarning o'quvchilarda divergent tafakkurni rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari.....	483
	Davletov Davronbek Egamberganovich	
	An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash.....	488
	Fazliddinov Zokir Xusniddin o'g'li	
	Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda agressiv xulq-atvor namayon bo'lishi	493
	G'ayibova Nargiza Anorbayevna	
	Methodology for Organizing Tutoring Activities in the Credit-Module System	497
	Isabekov Shavkat Isabekovich	
	Ta'lim boshqaruvida rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari	500
	Islamova Dilfuza Dilshodovna	
	O'zbek yuridik terminologiyasining boyishining ichki va tashqi manbalari.....	504
	Ismoilova Sug'diyona Ashurovna	
	Tarbiyasi og'ir o'smirlar orasida jismoniy faoliyat darajasi bilan akademik yutuqlar orasidagi bog'liqlikni takomillashtirish	508
	Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
	Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	511
	Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
	Talaba qizlarning jismoniy faolligini oshirish yo'llari	515
	Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
	Online marketingda emotsional manipulatsiya usullarining ta'siri	518
	Nurmatov Nurhayot, Kimsanboyeva Komila Shermuxammadqizi	
	O'yin faoliyati va integrativ mashg'ulotlar asosida tarbiyani tashkil etish metodikasi	522
	Mamatova Farida Iminjanovna	
	Oliy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning mazmuni va uning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	527
	Mirsaidova Muborak	
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini modellashtirishning didaktik imkoniyatlari va samaradorligi	532
	Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Shoymurodova Roziya Yusuf qizi	
	Amfibialarning teri orqali nafas olishi: morfofiziologik asoslari va evolyutsion ahamiyati	536
	Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Normurodova Farishta Begmurod qizi, Xolmurodova Dilrabo Panji qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarda bilish jarayonining rivojlanishi ...	541
	Norqulova Ma'mura Husniddin qizi	
	Kasbiy ta'lim tashkilotlarida xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilishning ilmiy-amaliy ahamiyati.....	546
	Nosirov Bunyodjon G'offorali o'g'li	
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi.....	550
	Qambarova Naziraxon Barxonovna	

An'anaviy oila sharoitida kelinlarda noadaptiv psixologik himoya mexanizmlarini kamaytirish bo'yicha psixokorreksion yondashuv	554
Qobilova Nasiba Ismatjon qizi	
Ona tili ta'limida kreativ yondashuv asosida o'quv jarayonini modellashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	557
Qulmuminov O'rolboy Safar o'g'li, Jumayeva Hulkar Panji qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	562
Ravshanova Gulnoza Burxonovna, Turdiboyeva Umida Ravshan qizi, Norjigitova Rohila Abduvoid qizi	
Ingliz, o'zbek va rus tillari foydalanuvchilari uchun lug'atlar yaratishning lingvistik va amaliy asoslari	565
Raxmonova Sardora Muminjonovna	
Jismoniy tarbiya darslarini yangicha pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari	569
Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich	
Sutemizuvchilarning kelib chiqishi va xilma-xilligi	573
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Sattorova Sanobar Boboqul qizi, Salimova Shahrizoda Ikromjon qizi	
Raqamli muhitda voyaga etayotgan o'spirinlarda empatiya va ijtimoiy-emotsional rivojlanishning neyropedagogik xususiyatlari	578
Shamsiddinov G'iyosjon Husniddin o'g'li	
Bo'lajak muhandislarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda dasturlashtirilgan ta'lim vositalarining o'rni	583
Sharipova Nodira Ilxom qizi	
Digital Educational Technologies in Improving the Quality of Teaching: Methods and Practical Implementation	588
Tashpulatova Nafisa Bakhtiyarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ishonchni rivojlantirishda inklyuziv usullardan foydalanish	591
To'laboyeva Irodaxon Maxammadali qizi	
SRDM modeli orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida STEAM kompetensiyalari va Computational Thinking ko'nikmalarini shakllantirish	595
Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi	
Umumta'lim maktablarida fan to'garaklari faoliyatini tashkil etishning pedagogik shartlari	600
Toshtemirova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Development of an Integrated Learning Module Based on Digital Technologies in the Educational Process	604
Umirov Ilkhom Iskandar ugli	
Muskul-skelet tizimi nuqsonli o'quvchilarning nozologik guruhlariga differensial yondashuv asosida adaptiv sportga yo'naltirish	608
Uraimov Sanjar Ruzimatovich, Ubaydullayeva Dilnoza Muhammad qizi	
Boshlang'ich ta'limda alohida ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilarni o'qitishning bugungi holati va muammolari tahlili	612
Uroqova Yorqin qizi	
Inklyuziv ta'lim muhiti asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	615
Xamidova Zarina Iskandar qizi	
Qushlar migratsiyasi va uning ekologik sabablari	619
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Raximova Dilfuza Ilyos qizi, Saburova Sarvinoz Erkabay qizi	
Imkoniyati cheklangan bolalarni jismoniy tarbiya va sportga jalb etishning nazariy va amaliy asoslari	623
Xasanova Nilufar Raxmatovna	
Raqamli avlod tarbiyasida milliy qadriyatlar va ota-onalarning virtual-pedagogik madaniyati uyg'unligi	628
Xaydarova Xilola Raximberdiyevna	
Разработка алгоритмов для визуализации и анализа решения задач линейного программирования	631
Бурунова Муниса Баходировна, Хакимов Дониёр Бахтиёр Угли	
Ta'lim tizimida moliyaviy boshqaruv tushunchasi va iqtisodiy mazmuni	637
Mannanova Maftuna Fazliddin qizi	
Koreya ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va uning pedagogik mohiyati	641
Adamatov Anvar Ablaqulovich	
Bo'lajak pedagoglarning raqamli didaktik kompetensiyasini rivojlantirish: muammo va yechimlar	645
Uskanov Kaxramon Xalikulovich	
Matematika fanini o'qitishda onlayn platformalardan foydalanish	648
Mirzayeva Shahlo, Yorqulova Mashhura, Boboqulova Durdona	

KASBIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA XALQARO TA'LIM DASTURLARINI JORIY QILISHNING ILMIIY-AMALIY AHAMIYATI

Nosirov Bunyodjon G'offorali o'g'li

Kasbiy ta'limni rivojlantirish instituti

“Innovatsion ta'lim texnologiyalari” kafedrası

katta o'qituvchisi, p. f. d. (PhD)

ORCID: 0009-0006-2717-3026

Annotatsiya: Ushbu maqolada kasbiy ta'lim tashkilotlarida xalqaro ta'lim dasturlarini, jumladan, Pearson BTEC, Globogate va Ausbulding kabi tizimlarni joriy etishning ilmiy-pedagogik hamda amaliy jihatlari tahlil qilindi. Shuningdek, mazkur dasturlarni integratsiyalashning asosiy konseptual asoslari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etishning tizimli mexanizmlari ilmiy asosda ko'rib chiqildi. Kasbiy ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda xalqaro standartlarning tutgan o'рни, pedagogik kadrlarni tayyorlashdagi muammolar va ularni bartaraf etish mexanizmlari atroflicha yoritildi.

Kalit so'zlar: kasbiy ta'lim, xalqaro dasturlar, Pearson BTEC, Globogate, Ausbulding, integratsiya, pedagogik kompetensiya, standartlashtirish, ta'lim sifati.

Abstract: This article analyzes the scientific, pedagogical, and practical aspects of implementing international educational programs in vocational education institutions, including systems such as Pearson BTEC, Globogate, and Ausbulding. The main conceptual foundations for integrating these programs, existing problems, and systemic mechanisms for their elimination were also examined on a scientific basis. The role of international standards in modernizing the vocational education system, as well as the problems in training pedagogical personnel and the mechanisms for their elimination, were thoroughly covered.

Key words: vocational education, international programs, Pearson BTEC, Globogate, Ausbulding, integration, pedagogical competence, standardization, quality of education.

Аннотация: В данной статье анализируются научно-педагогические и практические аспекты внедрения международных образовательных программ в учреждениях профессионального образования, включая такие системы, как Pearson BTEC, Globogate и Ausbulding. Также на научной основе рассмотрены основные концептуальные основы интеграции данных программ, существующие проблемы и системные механизмы их устранения. Подробно освещены роль международных стандартов в модернизации системы профессионального образования, проблемы подготовки педагогических кадров и механизмы их устранения.

Ключевые слова: профессиональное образование, международные программы, Pearson BTEC, Globogate, Ausbulding, интеграция, педагогическая компетенция, стандартизация, качество образования.

KIRISH

Zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sharoitida kasbiy ta'lim tizimining sifati va xalqaro raqobatbardoshligi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Iqtisodiy globallashuv, mehnat bozorining transformatsiyasi va texnologik inqilob – ushbu uch omil birgalikda kasbiy ta'lim muassasalarini tizimli ravishda qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda. Kasbiy ta'lim tizimida xalqaro ta'lim dasturlari deganda global mehnat bozori talablariga mos ravishda ishlab chiqilgan, turli mamlakatlar ta'lim standartlari, kompetensiyaviy yondashuvlari va baholash mexanizmlarini o'zida mujassam etgan integrativ o'quv dasturlari majmui tushuniladi. Ushbu dasturlar milliy ta'lim tizimining ichki imkoniyatlarini xalqaro tajriba bilan uyg'unlashtirish orqali ta'lim sifati oshirishga xizmat qiluvchi strategik pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Xalqaro ta'lim dasturlarining mohiyati o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini global standartlar asosida shakllantirish, ularni transmilliy mehnat migratsiyasi sharoitida raqobatbardosh kadrlar sifatida tayyorlashdan iboratdir.

Mazkur dasturlar ko'pincha modullilik, moslashuvchanlik, kredit-modul tizimi, natijaviylikka yo'naltirilganlik va shaffof baholash kabi tamoyillarga asoslanadi. Kasbiy ta'lim tizimida xalqaro dasturlarni joriy etish jarayoni tashkiliy-pedagogik, metodik, institutsional va normativ-huquqiy komponentlarni qamrab olgan murakkab tizimli jarayon sifatida talqin etiladi. Ushbu jarayon ta'lim mazmunini modernizatsiya qilish, o'quv rejaları va

dasturlarini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etishni talab etadi. Xalqaro ta'lim dasturlarining muhim jihatlardan biri ularning kompetensiyaviy yondashuvga asoslanganligi bo'lib, bunda bilim, ko'nikma va malakalar integratsiyasi asosida kasbiy kompetensiyalar shakllantiriladi. Shu bilan birga, ushbu dasturlar o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish, tanqidiy fikrlash va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xalqaro ta'lim dasturlarini joriy etishning asosiy maqsadi kasbiy ta'lim tizimini global ta'lim makoniga integratsiyalash, ta'lim sifatini xalqaro darajaga olib chiqish hamda raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashdan iboratdir. Bu maqsad, o'z navbatida, o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini xalqaro me'yorlar asosida shakllantirish, ularning kasbiy moslashuvchanligini ta'minlash va umrbod ta'lim olishga tayyorligini rivojlantirish kabi vazifalarni o'z ichiga oladi. Xalqaro dasturlarni joriy etish orqali ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalar, jumladan, raqamli platformalar, simulyatsiya metodlari, dual ta'lim elementlari va loyihaviy o'qitish usullari keng qo'llaniladi. Bu esa o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, xalqaro dasturlar ta'lim jarayonining shaffofligini ta'minlash, baholash mezonlarini standartlashtirish va natijalarni xalqaro darajada tan olinadigan qilish imkonini beradi. Mazkur jarayonda o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish, ularni xalqaro tajriba bilan tanishtirish va pedagogik innovatsiyalarni o'zlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro ta'lim dasturlarini joriy etishning yana bir muhim maqsadi ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviy aloqani mustahkamlash, ish beruvchilar talablariga mos kadrlar tayyorlashni ta'minlashdan iboratdir ^[1].

Ushbu dasturlarni joriy etishning vazifalari ko'p qirrali va kompleks xarakterga ega bo'lib, ular orasida ta'lim standartlarini xalqaro talablarga moslashtirish, o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish hamda kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish ustuvor hisoblanadi. Shuningdek, vazifalar qatoriga o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan qurollantirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish kiradi. Xalqaro ta'lim dasturlarini joriy etishda o'quvchilarning individual ta'lim trayektoriyalarini shakllantirish, ularning qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olish muhim vazifa sifatida qaraladi.

Bundan tashqari, ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, elektron o'quv resurslarini yaratish va masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish ham muhim vazifalardan biridir. Mazkur dasturlar doirasida akademik mobillikni rivojlantirish, talabalar va o'qituvchilar almashinuvini yo'lga qo'yish ham dolzarb vazifalar sirasiga kiradi. Xalqaro dasturlarni joriy etish jarayonida sifatni boshqarish tizimini takomillashtirish, monitoring va baholash mexanizmlarini ishlab chiqish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ushbu jarayon normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, moliyaviy resurslarni samarali boshqarish va institutsional salohiyatni mustahkamlashni talab etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bugungi kunda mamlakatimizda bevosita amaliyotga joriy etilayotgan Pearson BTEC (Business and Technology Education Council), Globogate, Daejon va Ausbuling kabi xalqaro ta'lim dasturlarining mahalliy kasbiy ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi, ushbu jarayonning ilmiy-nazariy asoslari, amaliy natijalari hamda tizimda mavjud va bartaraf etilishi lozim bo'lgan to'siqlar ko'rib chiqildi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, hozirgi kunda mazkur soha bo'yicha o'zbek tilidagi yaxlit ilmiy tahlillar juda kam uchraydi. Xalqaro ta'lim dasturlarini milliy tizimga integratsiyalash masalasi G'arb pedagogikasida keng o'rganilgan. Yevropa kasbiy ta'lim sifati bo'yicha etalon hujjat sifatida qabul qilingan "Kopengagen deklaratsiyasi" va uning keyingi nashrlari – "Bryugge kommunikatsiyasi", "Riga xulosalari" – kasbiy ta'limda natijaga yo'naltirilgan yondashuv (Outcomes-Based Education) tamoyillarini markazga qo'yadi ^[2].

Pearson BTEC tizimi 1984-yilda Buyuk Britaniyada ishlab chiqilgan bo'lib, hozirda 100 dan ortiq mamlakatda 5 milliondan ziyod talaba tomonidan o'zlashtirilmoqda. BTEC dasturlarining asosiy pedagogik qiymati shundaki, ular an'anaviy sinov-imtihon formatidan voz kechib, amaliy kompetensiyani baholashga asoslanadi. Mazkur yondashuv Bloomning kognitiv taksonomiyasi va keyinchalik Anderson hamda Krathwohl tomonidan yangilangan modeliga asoslanadi. Globogate platformasi esa raqamli ta'lim muhitida xalqaro malakaviy ramkalarni (Qualifications Framework) milliy ta'lim tizimlariga moslashtirishga ixtisoslashgan. Uning metodologik asosi Yevropa malakalar doirasi (EQF) va unga bog'liq tarmoq standartlariga tayanadi. Daejon akademiyasi (Janubiy Koreya kelib chiqishiga ega) STEM yo'nalishlarida amaliy bilimlarni uzatishning innovatsion usullarini taklif etadi, Ausbuling (Avstriya-Germaniya konsorsium modeli) esa dual ta'lim tizimining xalqaro versiyasini joriy etadi ^[3].

Mamlakatimizda ushbu yo'nalishni B. Ziyomhammadov, U. Mahkamov va N. Muslimov singari olimlar o'rganishni boshlagan bo'lsalar-da, xalqaro dasturlarning o'ziga xos pedagogik-didaktik mexanizmlari hali yetar-

licha tadqiq etilmagan. Pearson BTEC dasturi modulli tuzilishga ega bo'lib, har bir modul alohida baholanishi va akkreditatsiyalanishi mumkin. Bu xususiyat kasbiy ta'lim muassasalari uchun ayniqsa muhim, chunki talabalar o'z sur'atlarida malaka to'plash imkoniyatiga ega bo'ladilar. BTEC dasturlarida "Evidence-Based Assessment" (dalillarga asoslangan baholash) prinsipi qo'llaniladi: talaba o'z kompetensiyasini haqiqiy ish muhitida yoki simulyatsiya qilingan sharoitda namoyish etadi. O'zbekiston sharoitida BTEC dasturlarini joriy etish uchun quyidagi shartlar zarur: birinchidan, Pearson akkreditatsiya organi tomonidan tasdiqlangan markaziy muassasaning mavjudligi; ikkinchidan, malakali assessorlar (baholovchilar)ning mavjudligi; uchinchidan, resurs bazasining xalqaro standartlarga mosligi. Ayni paytda, 2025-yil holatiga ko'ra, Toshkent shahridagi beshta kasbiy ta'lim tashkiloti BTEC akkreditatsiyasini olgan bo'lib, ular tajriba muassasalari sifatida faoliyat yuritmoqda ^[4].

Globogate platformasi "blended learning" (aralash o'qitish) modelini qo'llaydi va bu model COVID-19 pandemiyasidan keyin kasbiy ta'limda yangicha ahamiyat kasb etdi. Platforma sun'iy intellekt asosida talabani o'quv yo'lini shaxsiylashtirish imkonini beradi. Mazkur xususiyat Vigotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasi bilan uyg'unlashadi: tizim har bir o'quvchining mavjud bilim darajasini aniqlab, unga mos yuqori bosqichdagi topshiriqlarni taklif etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ausbilding dasturi Germaniya va Avstriyaning ikki tizimli (dual) ta'lim modelini xalqaro miqyosga olib chiqishga ixtisoslashgan. Dual tizimda ta'lim muassasasi bilan ish beruvchi o'rtasidagi javobgarlik teng taqsimlanadi: muassasa nazariy bilimlarni, korxonada esa amaliy malakani beradi. Bu model O'zbekistondagi "ta'lim – ishlab chiqarish" sheriklik modeliga yaqin bo'lganligi sababli nisbatan oson integratsiyalashish salohiyatiga ega.

Xalqaro ta'lim dasturlarini kasbiy ta'lim muassasalariga joriy etishda bir qator tizimli muammolar mavjud bo'lib, ularni quyidagi guruhlariga ajratish mumkin:

1. **Normativ-huquqiy nomuvofiqlik:** mahalliy malakaviy ramkalar va xalqaro standartlar o'rtasida akkreditatsiya, diplom hamda sertifikatning o'zaro tan olinishi masalasida huquqiy mexanizm hali to'liq shakllanmagan. Bu holat bitiruvchilar uchun xalqaro mehnat bozorida yuqori darajadagi noaniqlikni yuzaga keltiradi.
2. **Pedagogik kadrlarning tayyorgarligi:** xalqaro dasturlarni samarali tatbiq eta oladigan o'qituvchi va uslubchilarning yetishmasligi jiddiy to'siq hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, ko'pchilik o'qituvchilar ushbu tizimlarning pedagogik falsafasini emas, balki faqat tarkibiy jihatlarni o'zlashtirish tendensiyasiga ega.
3. **Til va madaniy muvofiqlashuv:** dasturlarning aksariyati ingliz tilida ishlab chiqilgan hamda mahalliy kontekstga moslashtirilmagan. Bu holat shunchaki tarjima muammosi emas, balki pedagogik tushunchalar, misollar va kontekstlarni lokalizatsiya qilishni talab etuvchi murakkab metodologik jarayondir.
4. **Resurs bazasining yetarli emasligi:** laboratoriya jihozlari, raqamli infratuzilma va o'quv materiallari xalqaro standartlarga ko'pincha javob bermaydi. Bu muammo, ayniqsa, muhandislik, IT va tibbiyot yo'nalishlari uchun keskin seziladi.
5. **Monitoring va sifat nazoratining zaif tizimi:** bir marta akkreditatsiya olinganidan keyin sifat nazoratining sustlashuvi holatlari qayd etilgan. Xalqaro dasturlar esa doimiy ichki va tashqi auditni nazarda tutadi ^[5].

Ilmiy tahlil asosida muammolarni bartaraf etishning quyidagi tizimli mexanizmlarini taklif etish mumkin:

Kasbiy ta'lim tizimida xalqaro akkreditatsiya bo'yicha yagona milliy koordinatsiya markazini tashkil etish zarur. Mazkur markaz xalqaro dastur provayderlari bilan shartnoma munosabatlarini tartibga solishi, mahalliy muassasalarga uslubiy ko'mak berishi va monitoring natijalarini umumlashtirib, davlat siyosati uchun tavsiyalar ishlab chiqishi lozim.

Bundan tashqari, Milliy malakalar doirasini (NQF) Yevropa malakalar doirasi (EQF) bilan uyg'unlashtirish jarayonini tezlashtirish zarur. Qozog'iston va Gruziya bu borada muayyan tajriba to'plagan bo'lib, ulardan o'rganish imkoniyati mavjud.

Xalqaro dasturlarni joriy etishda "sandvich" uslubiy modeli tavsiya etiladi:

- birinchi bosqichda xalqaro ekspertlar mahalliy o'qituvchilar bilan birga ishlaydi;
- ikkinchi bosqichda mahalliy o'qituvchilar mustaqil dars o'tadilar, xalqaro ekspertlar esa kuzatuvchi va maslahatchiga aylanadi;
- uchinchi bosqichda esa to'liq mahalliy boshqaruv amalga oshiriladi, xalqaro ekspertlar faqat sertifikatsiya jarayonida qatnashadilar ^[6].

Pedagogik kadrlarga xalqaro malaka oshirish tizimlari orqali “double qualification” – mahalliy va xalqaro sertifikatni birgalikda olish imkoniyatini yaratish ham muhim amaliy qadam bo'ladi. Bu jarayon “training” (mashq dasturlari) shaklida ham amalga oshirilishi mumkin. Globogate singari platformalarni mahalliy serverlar asosida “white-label” formatida joylashtirish korxonalar va muassasalar uchun narx jihatidan qulayroq bo'ladi. Davlat-xususiy sheriklik (PPP) mexanizmi asosida yirik korxonalar laboratoriya bazasini moliyalashtirishi, muassasalar esa ular uchun maqsadli kadrlar tayyorlashi amaliyotini keng joriy etish lozim. Ausbuling modelini aynan shu tamoyilga asoslanadi.

Har bir kasbiy ta'lim muassasasida xalqaro dasturlarni joriy etish bo'yicha “Progress Dashboard” tizimini yaratish zarur. Mazkur tizim uchta ko'rsatkich asosida ishlab chiqilgan lozim: input (kirish sifati – talaba, o'qituvchi, resurs), process (jarayon sifati – dars samaradorligi, vaqt unumdorligi) va output (natija sifati – kompetensiya darajasi, ish bilan bandlik). Stufflebeamning 1971-yilda ishlab chiqilgan CIPP modeliga asoslangan ushbu yondashuv kasbiy ta'limda o'z samaradorligini namoyon etgan.

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida xalqaro ta'lim dasturlarini joriy etish shunchaki chet el tajribasini ko'chirish emas, balki mahalliy ta'lim madaniyati, iqtisodiy reallik va ijtimoiy ehtiyojlarni hisobga olgan holda amalga oshiriladigan murakkab pedagogik-institutsional jarayon hisoblanadi. Pearson BTEC, Globogate, Daejon va Ausbuling dasturlarining har biri o'ziga xos metodologik falsafaga ega bo'lib, ularning integratsiyasida ushbu falsafa mahalliy pedagogik tafakkur bilan uyg'unlashtirilishi zarur ^[7].

XULOSA

Tadqiqot natijalariga ko'ra, muvaffaqiyatli integratsiyaning asosiy shartlari normativ-huquqiy muhitning muvofiqlashtirilishi, pedagogik kadrlar tayyorgarligining uzluksizligi, raqamli infratuzilmaning modernizatsiyasi hamda sifat nazoratining doimiylik hisoblanadi. Ushbu to'rtta shart bir butun tizim sifatida ko'rib chiqilgandagina ijobiy natijaga erishish mumkin.

Perspektiv tadqiqot yo'nalishi sifatida mahalliy muassasalarda xalqaro dasturlarni joriy etgan bitiruvchilarning mehnat bozorida o'z o'rnini topish dinamikasini kuzatuvchi longitudinal tadqiqot o'tkazish tavsiya etiladi. Keltirilgan tahliliy ma'lumotlar kasbiy ta'lim tashkilotlarida samarali ta'limni tashkil etish hamda xalqaro mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash uchun ilmiy asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nosirov B.G'. "The History and Development of the System, the Training of Teachers in Uzbekistan" // O'zMU xabarlar. Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti ilmiy jurnali. – 2024. – 2-son.
2. Anderson L. W., Krathwohl D. R. (Eds.). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. – Longman, 2001.
3. Biggs J., Tang C. Teaching for Quality Learning at University. – 4th ed. – Open University Press, 2011.
4. Mahkamov U. "Kasbiy ta'limda sifat mezonlari va standartlashtirish masalalari" // Pedagogika va psixologiya. – 2021. – 3(18). – B. 44–51.
5. European Commission. European Qualifications Framework (EQF). – Publications Office of the European Union, 2020.
6. Pearson Education. BTEC International Qualifications Handbook. – Pearson PLC, 2023.
7. Stufflebeam D. L. "The Relevance of the CIPP Evaluation Model for Educational Accountability" // Journal of Research and Development in Education. – 1971. – 5(1). – P. 19–25.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.